

7/1803 -4-
232

T.C.
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
Araştırma Planlama ve Koordinasyon
Kurulu Başkanlığı

Sayı : KDD.SÖ.1.01/ 1646
Konu : Yazılı Soru Önergesi

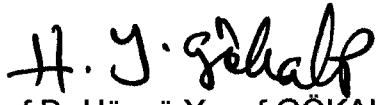
.../05/2000
12 MAYIS 2000

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

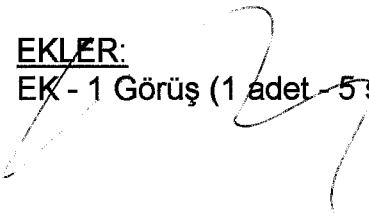
İLGİ :28.04.2000 gün ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-5373 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınız ekinde gönderilen Balıkesir Milletvekili Sayın İlyas YILMAZYILDIZ'a ait 7/1803-5099 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin bakanlığımız görüşleri ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof.Dr.Hüsnü Yusuf GÖKALP
Bakan

EKLER:
EK - 1 Görüş (1 adet - 5 sayfa)

YAZILI SORU ÖNERGESİ

Önerge Sahibi : İlyas YILMAZYILDIZ
Esas No : 7/1803-5099

Soru 1- TMO, 16.11.1999 tarihinde gönderdiği çağrı mektubu ile firmaları, 440.000 MT Kırmızı Ekmeklik Buğday, 195.000 MT Beyaz Ekmeklik Buğday, 275.000 MT Makarnalık Buğday ve 40.000 MT çavdar olmak üzere toplam 950.000 MT ihraç etmek amacıyla 24.11.1999 tarihinde ihaleye çağırılmış, o gün yapılan ihalede ise şartname maddelerine uymayarak sadece 100.000 MT Beyaz Ekmeklik Buğday ve 25.000 MT Kırmızı Ekmeklik Buğday satmaya karar vermiş, bakiye 825.000 MT hububatın satışından vazgeçmiştir. 03.12.1999 firmaları yeniden ihaleye çağırılmış ve 13.12.1999 tarihinde yapılan ihalede 425.000 MT Kırmızı ekmeklik buğdayı, 90.000 MT beyaz ekmeklik buğdayı ve 275.000 MT makarnalık buğdayı satmıştır. Hububat fiyatlarının dünya piyasalarında hızla bir düşüş trendine girdiği dönemde bu ihalenin yapılmasından devlet ne kadar zarara uğratılmıştır? 24.11.1999 tarihinde yapılan ihalede neden şartnameye uyulmamıştır? Gerekçeleri nelerdir?

Cevap 1- Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) tarafından, Bakanlar Kurulu kararı ile kendisine verilen görev kapsamında her yıl hububat ürünü destekleme alımları yapılmaktadır. Özellikle 1996 yılından başlamak üzere ülkemiz üretimi ve yine Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenmiş olan destekleme alım fiyatları ile bağlantılı olarak buğday ve arpa alım miktarlarında önemli artış olmuştur. Bu durum aşağıdaki tabloda görülmektedir.

YIL	BUĞDAY ALIM MİKTARI (TON)	ARPA ALIM MİKTARI (TON)	TOPLAM (TON)
1996	632.000	623.000	1.255.000
1997	3.435.000	1.840.000	5.275.000
1998	5.212.000	1.914.000	7.126.000
1999	4.208.000	819.000	5.027.000
TOPLAM	13.487.000	5.196.000	18.683.000

Uzun yıllardan beri uygulanageldiği üzere her alım kampanyasından sonra, alımı gerçekleştirilen ürünler öncelikle iç piyasaya sunulmakta, ihtiyaç fazlası kısım ise ekonomik kurallar çerçevesinde gerek finansman, gerekse bir sonraki alım kampanyasına boş depo temini amaçlarıyla, yine ilgili Bakanlar Kurulu kararları ile verilen yetkiye dayanılarak gerçekleştirilen uluslararası ihaleler yoluyla ihraç edilmektedir.

Bu uygulama paralelinde, 1996 yılında 1 (bir), 1997 yılında 5 (beş), 1998 yılında 10 (on), 1999 yılında 4 (dört) ve 2000 yılında da 2 (iki) olmak üzere toplam 22 (yirmi iki) ihale neticesinde ihaleye çıkılan miktarın % 66'sı satılmıştır.

Aynı uygulama doğrultusunda, 1999-2000 dönemi hububat ürünü destekleme alım kampanyasından oldukça uzun bir süre sonra, 16/11/1999 tarihinde yayımlanmış olan gazete ilanı ve firmalar ile yurtdışı ticaret müşavirliklerimize gönderilen ihracat ihalesi çağrı mektubu ile 950.000 tona kadar hububatın ihracatı için 24/11/1999 tarihinde ihale yapılacağı bildirilmiştir. Bu ihale de dahil olmak üzere, yapılan bütün ihalelerde satışı öngörülen miktarlar azami miktarlardır.

24/11/1999 günü saat 10.00'da firma temsilcileri ile basın mensuplarının da iştirakiyle gerçekleştirilen ihale neticesinde; 2 (iki) ayrı firmaya toplam 125.000 tonluk satış yapılmıştır. Bu satışta, gerek alt komisyon, gerekse I nolu ihale komisyonu tarafından yapılan inceleme ve değerlendirmeler neticesinde toplam 125.000 tonluk satış gerçekleştirilmiştir. Bu inceleme ve değerlendirmelerde, önergenizde ifade edildiği üzere şartname maddelerine uymamak değil, bilakis şartname maddelerine uyulması söz konusudur. Şöyleki, 950.000 tona kadar hububatın ihracı amacıyla düzenlenmiş olan ihaleye 15 ayrı uluslararası firmadan toplam 6.165.000 tonluk teklif alınmıştır. Ancak, yukarıda da özellikle vurgulandığı üzere, komisyonlarca yapılan titiz inceleme neticesinde, gerek tekliflerin bir kısmının şartnameye uygun olmaması, gerekse verilen fiyatların bir kısmının o günkü koşullarda yeterli görülmemesi nedenleriyle toplam 125.000 tonluk satış yapılmıştır. Şayet bu nedenler dikkate alınmamış olsaydı, yani şartnameye uygun hareket edilmeseydi, 950.000 tonun tamamı rahatlıkla satılmış olurdu. Şartnameye uyulmaması veya 825.000 ton hububatın satışından vazgeçilmesi gibi bir durum kesinlikle mevzubahis değildir. Anlaşıldığı kadarıyla, tarafınıza ulaştırılan bilgiler, şartnameye uyuldu yerine, uyulmadı şeklinde olmuştur. Nitekim, bu ihaleyi müteakip, şartnamenin ilgili maddesi yeniden düzenlenmiştir.

Bu ihalenin akabinde, 13/12/1999 tarihinde, toplam 790.000 tona kadar hububatın ihracı amacıyla gerçekleştirilmiş olan ihale neticesinde de bütün ihalelerde olduğu gibi yine ilgili komisyonlar tarafından her yönüyle yapılan titiz inceleme ve değerlendirmeler neticesinde 5 (beş) ayrı firmaya 395.000 tonluk satış yapılmıştır. Bu ihaleye de toplam 11 (onbir) ayrı uluslararası firmadan 2.585.000 tonluk teklif alınmış, yine bir önceki ihalede olduğu gibi, gelen tekliflerden gerek şartnameye uygunluk, gerekse fiyat yönünden uygun olanların kabulü sonucu toplam 395.000 tonluk satış yapılmıştır.

Aradan geçen bu süre zarfında, Reuters Haber Ajansı ekranlarından takip edilmekte olan dünya hububat piyasası ticari fiyatlarında ise önemli türde bir değişiklik olmamıştır.

Tamamı çok uzun yıllardan buyana günlük olarak takip edilmekte olan fiyatlarda hızlı bir düşüş trendi değil, bilakis aradaki günlerde artış dahi gözlenmiştir. Kaldı ki, her bir ihale birbirinden bağımsız bir özellik arz etmektedir. Bu nedenle, ihaleleri birbiri ile kıyaslamak yanlıştır. Fiyatlarda, uluslararası arz ve talep durumuna bağlı olarak anlık iniş ve çıkışlar her zaman mümkündür. Önergenizde bahsedilen ihalelerin hiçbirinde devleti zarara uğratma gibi bir durum asla mevzubahis değildir.

16/11/1999 tarihinden 18/04/2000 tarihine kadar gerçekleşen fiyatlar bir haftalık dilimler halinde aşağıda sunulmuştur. İncelendiğinde de görüleceği üzere bu dönemde inişler ve çıkışlar yaşanmıştır. Ancak, hiçbir zaman iddia olunduğu gibi hızlı bir düşüş trendi söz konusu olmamıştır.

TARİH	FRANSIZ (Kır. Ekm. Buğ.)	FRANSIZ (Arpa)	ABD (Arpa)
24/11/1999	90,55	99,45	101,50
01/12/1999	89,80	97,50	103,00
08/12/1999	92,30	100,95	101,00
13/12/1999	86,70	100,45	102,00
20/12/1999	87,15	101,75	102,00
27/12/1999	87,30	101,90	102,00
04/01/2000	86,85	101,85	105,00
11/01/2000	89,70	101,80	106,00
18/01/2000	92,90	102,20	106,00
24/01/2000	96,10	104,05	107,00
31/01/2000	93,60	105,00	-----
07/02/2000	95,65	106,15	106,00
14/02/2000	95,70	104,20	107,00
21/02/2000	97,35	104,60	106,00
28/02/2000	92,70	101,45	105,00
06/03/2000	91,55	103,05	106,00
13/03/2000	95,00	102,80	109,00
20/03/2000	97,95	102,40	111,00
27/03/2000	96,95	102,60	108,00
03/04/2000	94,05	103,45	109,00
10/04/2000	97,50	105,65	110,00
17/04/2000	99,50	108,65	110,00

Soru 2- TMO, sermayesinin tamamı devlete ait olan ve iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulan bir Kamu İktisadi Teşebbüsü olup, 233 Sayılı KHK gereği Genel Müdürü, Yönetim Kurulu Üyeleri ve her çeşit personeli verilen sermayeyi ve sağlanan diğer kaynakları verimlilik ve kararlılık esaslarına göre kullanmak ve değerlendirmek hususunda sorumlu iken, yönetimin 24.11.1999 tarihinde dünya piyasa fiyatları yüksek ve gelen tekliflerde o seviyede iken, normal olarak bir günde tamamlanması gereken ihaleyi üç günde tamamlanması ve sonuçta hiçbir gerekçe göstermeden buğdayı satmaktan vazgeçmesi dünya piyasalarında hızla bir düşüş trendine girdiği 13.12.1999 tarihinde yapılan ihaleyle TMO'nun yaklaşık 6 Milyon \$ (Dolar) zarara uğratılmasının sorumluları kimlerdir? TMO'ne verilmiş olan sermaye ve diğer kaynaklar bu şekilde verimlilik ve kararlılık esaslarına göre kullanılmış ve değerlendirilmiş olmakta mıdır?

Cevap 2- TMO'nun uluslararası ihalelerinde opsiyon, önergenizde belirtildiği gibi 1(bir) gün değil, 2 (iki) gündür. Ancak, şartnameye aykırı tekliflerin fazla sayıda olması nedeniyle firmalardan ek opsiyon talep edilmiştir. Aksi durumda, şartnameye uyan tekliflerin tespiti yapılamayacak ve önergenizde iddia olunan fiil gerçekleşecekti.

Ayrıca, 6 Milyon \$ gibi bir zararın nasıl hesaplandığı ve neye dayandırıldığı anlaşılamamıştır. Kaldı ki, böyle bir zarar da söz konusu değildir. Şöyleki, bu ihale de dahil olmak üzere, 1999-2000 dönemi hububat ürünü destekleme alım kampanyasından sonra gerçekleştirilmiş olan son 4 (dört) ihracat ihalesi neticesi satışlara bakacak olursak; 13/12/1999 ihalesinde 91,35 US\$/ton birim fiyatla 25.000 ton beyaz ekmeklik buğday satılmışken, 24/01/2000 tarihli ihalede (8,11 US\$/ton artışla) 99,46 US\$/ton fiyatla 145.000 ton satılması, yine aynı ihalede 85,68 US\$/ton birim fiyatla 100.000 ton kırmızı ekmeklik buğday satılmışken, 24/01/2000 tarihli

ihalede (10,07 US\$/ton artışla) 95,75 US\$/ton fiyatla 265.000 ton satılması, 03/04/2000 tarihli ihalede ise (13,42 US\$/ton artışla) 99,10 US\$/ton fiyatla 125.000 ton satılması ile milyonlarca dolar kazanılmıştır. Bu hesaplamaları daha farklı biçimlerde artırmak da mümkündür.

Ancak, yukarıda da belirtildiği üzere, tarafınıza ulaştırılan bilgiler gerçeklerden uzak ve tamamen konuyu saptırmaya yönelik yanlış değerlendirmelerdir. Her ihaleyi kendi içerisinde değerlendirmek esastır. Sonuç olarak, 6 milyon \$ gibi nasıl hesaplandığı belli olmayan bir zarar kesinlikle söz konusu değildir ve olamaz.

Soru 3- TMO tarafından satılan buğdayın %60'ının ucuz fiyatla "Glencore" firması tarafından alındığı bu alım-satım işlemlerinde usulsüzlükler olduğu iddiaları ile soruşturma açılmış mıdır? Soruşturma açılmış ise hangi tarihte ve hangi nedenle kaç soruşturma açılmıştır? Soruşturma neticeleri ne olmuştur?

Cevap 3- TMO tarafından satılan buğdayın % 60'ının ucuz fiyatla "Glencore" firması tarafından alındığı ve bu alım-satım işlemlerinde usulsüzlükler olduğu iddiası tamamen dayanaktan yoksun bir iddiadır. Bahsedilen ihalede adı geçen firmaya hiç satış yapılmamış, 1996 yılında gerçekleştirilen 1 (bir) ihale neticesinde satışı yapılan hububatın tamamı, 1997 yılında gerçekleştirilen 3 (üç) ihalede 6 (altı) ayrı firmaya satışı yapılan hububatın % 40'ı, 1998 yılında gerçekleştirilen 10 (on) ihalede 16 (onaltı) ayrı firmaya satışı yapılan hububatın % 42'si, 1999 yılında gerçekleştirilen 4 (dört) ihalede 11 (onbir) ayrı firmaya satışı yapılan hububatın %35'i ve 2000 yılında gerçekleştirilen 2 (iki) ihalede 12 (oniki) ayrı firmaya satışı yapılan hububatın % 27'si bu firmaya satılmıştır. 1999-2000 dönemi hububat ürünü destekleme alım kampanyasından sonra gerçekleştirilen 4 (dört) ihalede ise 12 (oniki) ayrı firmaya satışı yapılan hububatın yine % 27'si bu firmaya satılmıştır. Söz konusu ihaleler de dahil olmak üzere, bütün işlemler, zaman zaman denetlenmektedir. Bu denetlemelerde, söz konusu 5 (beş) yıllık süre içerisinde bugüne kadar herhangi bir usulsüzlük tespit edilmemiştir.

Soru 4- Özellikle TMO tarafından buğday alım ve satımları ile ilgili olarak çok sayıda usulsüzlük iddiaları zaman zaman dile getirilmektedir. Bununla ilgili olarak soruşturma açılmış mıdır? Ne zaman ve ne sebeple soruşturma açılmıştır? Soruşturma sonuçları nedir?

Cevap 4- Son 5 (beş) yıllık süre içerisinde gerçekleştirilen 22'si (yirmi iki) "İhracat", 4'ü (dört) ise "İthalat" olmak üzere toplam 26 (yirmi altı) ayrı uluslararası ihale ile ilgili olarak bugüne kadar muhtelif zamanlarda yapılan denetimlerde herhangi bir usulsüzlük tespit edilmemiştir.

Toprak Mahsulleri Ofisi'nce yapılmakta olan iç satışlar ise yönetim kurulunun belirlediği fiyat ve esaslar çerçevesinde yürütülmekte olup, iç sevkıyatlar da yine yönetim kurulunun belirlediği esaslar doğrultusunda bölgelerce yapılan ihaleler sonucunda gerçekleştirilmektedir. Satışlarımız, müracaat eden herkese stoklarımız ölçüsünde ayırım yapılmaksızın aynı fiyat ve esaslarla yapılmaktadır.

Gerek satış konularında gerekse taşımalar konusunda işyerleriyle ilgili münferit şikayetler gelmesi halinde konu incelettirilerek gerekli müdahaleler zamanında yapılmaktadır.

Hububat alımlarıyla ilgili olarak , Toprak Mahsulleri Ofisi her yıl Bakanlar Kurulu kararı ile Resmî Gazete'de yayımlanan "Hububat Ürünü Destekleme Alımı ve

7/1803-9-
237

Satımı Hakkındaki Karar" doğrultusunda kararname esasları çerçevesinde üreticilerden alım yapmaktadır.

Üretici satmak istediği ürününü TMO alım noktalarına getirmekte, burada ürün üreticinin huzurunda TMO alım baremlerine göre eksperlerce analize tâbi tutularak fiyatlandırılmaktadır. Bulunan fiyat üretici tarafından kabul görür ise ürününü TMO'ya satmaktadır. Şayet bulunan analize göre ürüne verilen fiyatı üretici beğenmez ve analize itiraz eder ise getirmiş olduğu üründen alınan numune bölge ve genel müdürlük laboratuvarlarında tekrar analize tâbi tutulur ve fiyat belirlenir.

Sonuçta işyeri ile bölge veya genel müdürlük laboratuvarları arasında farklılıklar çıkarsa, alım yapan ilgililer hakkında gerekli inceleme ve soruşturmalar yapılır.

Ayrıca bakanlığımızca bu yönde intikal eden en ufak uyarı ve ihbarların üzerine titizlikle gidilerek gerekli soruşturmalar yaptırılır.

Alımla ilgili tüm işlemler üreticinin huzurunda cereyan ettiğinden alımla ilgili bugüne kadar sorun yaşanmamıştır.

Soru 5 - 1999 yılı ekim kampanyası döneminde 9500 ton buğday ve 1000 ton çeltik alımı yapan Toprak Mahsulleri Ofisi Gönen Ajans Müdürlüğü'nün kapatılarak Ekip Şefliği'ne dönüştürülmesi kararını Bakanlık olarak tekrar gözden geçirmeyi düşünüyor musunuz? TMO Gönen Ajans Müdürlüğü olarak hizmete devam edecek midir?

Cevap 5- 02.03.2000 tarihinde yapılan TBMM KİT Komisyonu toplantısında "TMO Taşra Teşkilâtı Reorganizasyonu" çalışması ile ilgili olarak TBMM KİT Komisyonu tutanaklarında yer alan "iş hacmi küçük olan ve diğer alım merkezlerine çok yakın mesafede bulunan alım yerlerinin gözden geçirilerek faaliyetlerine gerek görülmeyenlerin kapatılması ve bilhassa belli bir düzeyde alım yapması mümkün olmayan yerlerde yeni işyeri açılmaması" temennisinin "Ajanslarda son beş yıllık alım ortalaması 1000 tondan daha aşağı ve/veya en yakın işyerine uzaklığı 20 km.den daha az olan işyerleri ile şube müdürlüklerinde son beş yıllık alım ortalaması 5000 tondan daha aşağı ve/veya en yakın şubeye uzaklığı 30 km.den daha az olan işyerinin statü değişikliğine uğraması, ancak statü değişikliğine uğrayan işyerlerinin tamamının çiftçiye hizmet yönünden statü değişikliğine uğramamış gibi faaliyetlerini sürdürmesi" şeklinde değerlendirilmesi yönündeki teklifleri doğrultusunda Gönen işyerimiz eskiden olduğu gibi ajans olarak faaliyetine devam edecektir.

Soru 6- Çiftçilerimize ürün alımı ve diğer hizmetleri verebilmesi için Susurluk ilçemizde Toprak Mahsulleri Ofisi'ne Bağlı Ekip Şefliği kurulacak mıdır? Kurulacak ise ne zaman kurulacaktır?

Cevap 6- Alım dönemlerinde geçici alım merkezlerinin açılıp açılmaması o yılki üretim ve ihtiyaç durumu dikkate alınarak değerlendirilmektedir. Bu meyanda Susurluk Ekip Şefliği de alım döneminde bu çerçevede değerlendirilmeye alınacaktır.